INTERNATIONAL JOURNAL OF LAW: **"LAW AND WORLD"**
December 2020 (№15). Volume 6; Issue 2; Page No. 158-166
https://doi.org/10.36475/6.2.13
www.lawandworld.ge
ISSN: 2346-7916 (Print); ISSN: 2587-5043 (Online)



A Sketch of the Offences Committed under the Provoked Temporary Insanity in Common Law Countries

Tamta Tsirkvadze
PHD student of Law at Caucasus International University

ABSTRACT

- In common law countries, which as a rule do not have codified criminal legislation, or where it exists, offences committed under the provoked temporary insanity are not treated as a separate type of wrongdoing *(delictum sui generis)*. Criminal theory and practice considers them as a particular example of privileged homicide related to manslaughter but not the murder.
- *Actus reus* of offences committed under the provoked temporary insanity (as a kind of privileged homicide) consists of following objective elements: a) conduct, result (i.e. death), causal link between them and any other facultative element; b) provocative behavior committed by the victim; c) causal link between the victim's behavior and the perpetrators provoked conduct (double causation).
- *Mens rea* of the offences in question pertains to both subjective elements characteristic to manslaughter: a) recklessness and b) extreme temporary emotional excitement, which might be either explained or justified on rationale basis. The verification of rationality depends on the "reasonable man" standard and how would he behave in the same situation.
- As a starting point, for the classification of mental element traditionally is applied *M'Naghten* case. Although it focuses on the perpetrator's capacity to understand wrongfulness of conduct, to be responsible for his crimes, it can be directly applied to the offences, committed under the provoked temporary insanity considered as a serious situational disorder of activity of psychic or state of mind.
- Legal regulation of an offences committed under the provoked temporary insanity is entirely differently constructed within the common law countries in comparison with other legal systems, including Georgian Penal Code. The common law approach is hard to be considered as a successful one, as it is not always efficient in terms of theoretical and practical considerations.
- The main shortcoming of common law system is related to its ambiguity, derived from abundance of value judgments, tests, fictions and criteria.

KEYWORDS: Provoked Temporary Insanity, Recklessness, Double Causation

აფექტირებული დანაშაულის ესკიზი საერთო სამართლის ქვეყნებში

თამთა წირქვაძე
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის დოქტორანტი

საკვანძო სიტყვები: აფექტირებული დანაშაული, განუსჯელობა, ორმაგი მიზეზობრიობა

პროვოკაციის როლი აფექტირებულ დანაშაულში

საერთო სამართლის სისტემაში აფექტირებული დანაშაულის საკითხები, ჩვეულებრივ, დარეგულირებულია ე.წ. „მაკნათენის წესებით". ეს წესები ინგლისში შემუშავდა კონკრეტული საქმის გამო, რომელიც მკვლელობას უკავშირდება და რომლის შინაარსი ასეთია:

1848 წელს ვინმე **დანიელ მაკნათენმა**, ნაცვლად პრემიერ მინისტრისა, რომლის მოკვლაც მას განზრახული ჰქონდა, შეცდომით მოკლა მისი მდივანი. განსასჯელის სულით ავადმყოფობის გამო, სწორედ ამ საქმის განხილვისათვის სასამართლოს დასჭირდა მსგავსი შემთხვევებისათვის შესაფერისი წესების შემუშავება. განსასჯელი გაამართლეს შეშლილობის, სულით ავადმყოფობის საფუძვლით. წესების მიხედვით, განსასჯელმა უნდა დაამტკიცოს, რომ ის შეპყრობილია გონებრივი დეფექტით, რაც სულით ავადმყოფობიდან წარმოდგება. ეს შეიძლება იყოს „ფსიქოზი", „პარანოია", „შიზოფრენია" და სხვა. თუმცა „ფსიქოპათები" და „ნევროზით" შეპყრობილები არ განეკუთვნებიან ზემორე კატეგორიას. განსასჯელმა უნდა ამტკიცოს, აგრეთვე, რომ შეშლილობის გამო მას არ შესწევდა უნარი, სცოდნოდა საკუთარი ქცევის „ბუნება და თვისება", საერთოდ რას სჩადიოდა; ან ეს კი იცოდა, მაგრამ არ ესმოდა, რომ ასეთი საქციელი ცუდია. (მაგალითად, იცოდა რომ კლავდა, მაგრამ არ ესმოდა, რომ მკვლელობა ცუდია). თუ ნაფიცი მსაჯულები ჰპოვებენ, რომ ყოველივე ეს დასტურდება და ირწმუნებენ ამას, მაშინ გამოაქვთ ვერდიქტი: „არაბრალეულია (უდანაშაულოა) შეურაცხაობის გამო". ასეთ შემთხვევაში მას ჰოსპიტალში გაამწესებენ – სპეციალურ ჰოსპიტალში – ჩვეულებრივ „ბროდმურის" ჰოსპიტალში. თუმცა არსებობს „შემცირებული პასუხისმგებლობის" შემთხვევები, რომლებიც ჩვენთვის საინტერესოა, რადგან საკვლევ თემას განეკუთვნება, მაგრამ იმ სისტემაში, სადაც არ არსებობს კოდიფიცირებული კანონმდებლობა, ისინი ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში, კონკრეტული საქმის ინდივიდური თავისებურებებისა და გარემოებების მიხედვით, გადაწყდება პრინციპით – case by case. აქ გაცილებით უფრო გამოსადეგია სხვა, ე.წ. „დაუძლეველი იმპულსის" (Irresistible impuls) კონცეპტი, რომელიც არ განიხილება სისხლსისამართლებრივი პასუხისმგებლობის გამომრიცხავ გარემოებად გამოცალკევებით და ვერც გამოიყენება საამისოდ, თუ არ მოიცვა „მაკნათენის წესებმა", მაგრამ თავისუფლად შეიძლება გამოდგეს, რამდენადაც ის უნებლიე ქცევაა, პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ გარემოებად მეტადრე პროვოკაციის შემთხვევებში. ეს კი უშუალოდ ჩვენ თემასთან გვაახლოებს,რადგან ვიკვლევთ პროვოცირებული აფექტური დროებითი აშლილობის შემთხვევებს, მანამდე კი საჭირო იქნება გავერკვეთ, რა იგულისხმება საერთო სამართლის ქვეყნებში „პროვოკაციის" ქვეშ.

ამთავითვე უნდა ითქვას, რომ პროვოკაცია აქ სრულიად დამოუკიდებელი კონცეპტია და ასევე დამოუკიდებლად გამოიყენება, თუმცა არც კომბინაცია შეიძლება გამოირიცხოს. ჩვეულებრივ „პროვოკაციას" განმარტავენ, როგორც საქციელს(ქმედებას) ან სიტყვებს, რომლებმაც მავანს თვითკონტროლი დააკარგვინა. პროვოკაცია არ მიეკუთვნება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის გამომრიცხველ ანუ გამამართლებელი გარემოებების კატეგორიას, თუმცა შეუძლია Murder ანუ მძიმე მკვლელობა Manslaughter – ობამდე დაიყვანოს. ის არც მკვლელობის მცდელობას ამართლებს.

პროვოკაციის ტესტია იმის შემოწმება, შეუძლია თუ არა მოცემულ ქცევას ან გამოთქმას მავანს თვითკონტროლი დააკარგვინოს და, თუ შეუძლია, გავრცელდებოდა თუ არა იგივე სხვა „კეთილგონერ კაცზე" ასეთსავე მდგომარეობაში. ეს გახლავთ ფაქტის საკითხი (questio facti),

რომელიც ჟიურიმ უნდა გადაწყვიტოს ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში. ტესტის მიხედვით, „კეთილგონიერი კაცი" იმავე ასაკისა და სქესის უნდა იყოს, როგორიცაა განსასჯელი და სხვა სპეციალურ მახასიათებლებსაც უნდა იზიარებდეს, მაგალითად, თუ განსასჯელი იმპოტენტია, მაშინ „კეთილგონიერი კაციც" ასეთივე უნდა წარმოვიდგინოთ, რათა შესაძლებელი გახდეს შესატყვისი დასკვნის გამოტანა. ამიტომ, ჟიურიმ უნდა დაადგინოს, როგორი იქნებოდა „იმპოტენტი კეთილგონიერის" მხრივ რეაქცია. სამაგიეროდ, არ შეიძლება „კეთილგონიერი კაცის" როლში განიხილებოდეს ალკოჰოლიკი და ნარკომანი.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ძნელი არ არის დავასკვნათ, რომ ერთიანი საკანონმდებლო ან თუნდაც დოქტრინალური კონსტრუქცია საერთო სამართლის სამშობლოში არც არასდროს ყოფილა და არც სადღეისოდ არსებობს, მაგრამ ის ელემენტები გამოიყენება, რომლებიც კონტინენტურ სამართალში მონაწილეობენ აფექტირებული დანაშაულის სპეციალურ შემადგენლობაში. მხედველობაში მიიღება ცალკეული შემთხვევების განხილვისას და ყოველივე ამის ხერხემალს წარმოადგენს „მაკნათენის საქმე". იგი დიდი ხნის განმავლობაში ამერიკის შეერთებული შტატების თეორიასა და პრაქტიკასაც ასაზრდოებდა კონცეპტუალურად. თუმცა დროთა განმავლობაში ის თანდათან მდიდრდებოდა ახალახალი ქეისებით. ასეთია მაგალითად ძიურჰამის ქეისი (Durham Case, 1993).[1] საქმე ისაა, რომ საერთო სამართლის ტრადიცია დიდად ვერ შეცვალა ამერიკის შეერთებული შტატების სისხლის სამართლის კოდექსის შემუშავებამ და მისი დებულებების მოქმედ კანონმდებლობაში დანერგვამ. ამიტომ უპირატესად ზემოთ მითითებული პრეცედენტული ქეისები კვლავ რჩება საერთო სამართალში ჩვენთვის საინტერესო თემაზე ინფორმაციისა და შემეცნების ძირითად წყაროდ; ასევე სახელოვანი მეცნიერი[2] და პრაქტიკოსი ავტორიტეტების[3] გამონათქვამები, რომელთა მიმოხილვა შერჩევით უნდა ხდებოდეს სუბსუმციის ყველა წესის დაცვით.

როგორც უკვე აღინიშნა, აფექტირებული დანაშაულის საკითხი, საერთო სამართლის ქვეყნებში, რომელსაც, უწინარეს ყოვლისა გაერთიანებული სამეფო მიეკუთვნება, განიხილება როგორც პროვოცირებული დანაშაული; საქართველოში კი პროვოკაციას საერთოდ სხვა დატვირთვა აქვს და, სსკ-ის 145-ე მუხლის მიხედვით, ეს ნიშნავს სხვის დაყოლიებას დანაშაულის ჩასადენად მისი სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაში მიცემის მიზნით. საერთო სამართლის ქვეყნებში პროვოკაცია არის ქმედების მაპრივილეგირებელი გარემოება, რაც გულისხმობს პასუხისმგებლობის შემსუბუქებას, როდესაც ის გამოწვეულია მსხვერპლის პროვოკაციული ქმედებით.

დღესდღეისობით გაერთიანებულ სამეფოში პროვოცირებული დანაშაულის საკითხი კვლავ საკამათოა, ვინაიდან ის ამყოფებს ბრალდებულს შემამსუბუქებელ გარემოებაში: მან ხომ ვერ შეძლო დასხლტომოდა პროვოკაციას, ან ყოველივე არ იღონა საამისოდ. ამიტომ, დადგენილია უნივერსალური სტანდარტი ჩვეულებრივი, „კეთილგონიერი ადამიანისა", რომელშიც გამოიწვევდა ესა თუ ის ქმედება პროვოცირებულ რეაქციას. დროებითი აშლილობა ან ემოციური შეტევა არის ის ტერმინები, რომლებიც სისხლის სამართლის პრაქტიკაში გამოიყენება პროვოცირების შემდეგ ემოციური მდგომარეობის აღსაწერად. ამ დროს მოქმედება ხასიათდებაა, სულ მცირე, თვითკონტროლის ნაწილობრივი დაკარგვით. შესაბამისად, ამ დროს ქმედება არ არის ბოლომდე გონებით წარმართული. საერთო სამართალში ემოცია შეიძლება გამოიხატებოდეს მრისხანებით, თუმცა ის ასევე შეიძლება მოიცავდეს შიშს ან რაიმე ძალადობით გამოწვეულ ძლიერ განცდას, რომელიც საკმარისია აზროვნების შესაზღუდად.[4]

აფექტირებული დანაშაული, როგორც პრივილეგირებული მოკვდინების ნაირსახეობა

საერთო სამართლის ქვეყნებში, როგორებიცაა დიდი ბრიტანეთი, კანადა, ა.შ.შ და ავსტრალიის რამდენიმე შტატი, პროვოცირებული დანაშაული ცალკე არ მოიაზრება, არამედ ნაგულისხმები და გაერთიანებულია ე.წ. „მენსლოტერში" (manslaughter)[5], რომელიც გულისხმობს პრივილეგირებული მოკვდინების ნაირსახეობას ძლიერი ფსიქიკური ან ემოციური აღელვე-

1 Richard C. Donelly, Joseph Golgstein, Richard D. Schwartz., 1963., Criminal Law, Free Press of Glencol, Une., p.739.

2 Jerome Hall – Yalee Law Journal, 761, 773-774, 1956, v.65.

3 The American Journal of Psychiatry, C XII, 1956, P. 651, 65-656.

4 *Hanna v. Commonwealth*, 153 Va. 863, 149 S.E. 419 (1929).

5 Black's Law Dictionary, Ninth Edition, 2009., St. Paul, MiNN West Publishing Co., P. 1049.

ბის დროს, რაც გამოწვეულია შესაბამისი საფუძვლიანი მიზეზით. ამ მიზეზის საფუძვლიანობა განისაზღვრება იმ პირის სუბიექტური აღქმით, რომელმაც დანაშაული ჩაიდინა.[6] პროვოკაციის სუბიექტური აღქმა იმაში მდგომარეობს, რომ შესაძლებელია, მსხვერპლი იმ კონკრეტულ მომენტში არ აპირებდა არანაირი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების განხორციელებას ბრალდებულის მიმართ, მაგრამ დანაშაულის ჩამდენს რეალურად სჯეროდა, რომ პირი განახორციელებდა მის მიმართ ძალადობას და ეს აღქმა განპირობებული იყო დაზარალებულის მიერ მის მიმართ მანამდე ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედებით. წინარე კონკრეტული ქმედების შემდეგ ბრალდებულს არ ჰქონია მოძალადესთან არანაირი კონტაქტი, ანუ არ ჰქონდა მის მიმართ დაგროვილი ემოციების გამოვლენისა და გაანალიზების შესაძლებლობა, მაგრამ მოძალადის დანახვამ გამოიწვია შიშის აფექტი და, მართალია იგი ამ მომენტში აღარ აპირებდა ძალადობის გამოვლინებას, ბრალდებულს წარმოეშვა ძლიერი ემოციური რეაქცია. შესაბამისად, მისი ადრინდელი ქმედება ჩაითვლება ბრალდებულის პროვოცირებად.[7]

ამერიკის შეერთებული შტატების სისხლის სამართლის კოდექსის მოდელი (Model Penal Code) „მენსლოტერს", განათავსებს განზრახვასა და გაუფრთხილებლობას (**Negligence**) შორის. თავის მხრივ „მენსლოტერი" იყოფა ორ სახედ: განუსჯელობით ჩადენილი (Recklessly)[8], და ძლიერი ფსიქიკური ან ემოციური აღელვების დროს ჩადენილი მკვლელობა, საგულისხმოა, რომ ორივე მათგანი, შეიძლება მოიაზრებოდეს ჩვენი ფორმულირების შესაბამის აფექტირებულ დანაშაულად.

რაც შეეხება ინგლისსა და უელსს, აქ „**Manslaughter" – ის** ორი სახე არსებობს: უნებლიე (**Involuntary Manslaughter**)[9] და ნებელობითი მოკვდინება (**voluntary Manslaughter**)[10], რომელშიც შედის როგორც აფექტირებული დანაშაული(Loss of Control) ისე შეზღუდული შერაცხადობა და პასუხისმგებლობა (Diminished Responsibility).[11] *უნებლიედ* ჩადენილი მკვლელობა ნაკლებად სერიოზულ დანაშაულადაა მიჩნეული, ვიდრე ნებელობითი მოკვდინება, თუმცა ორივე შემთხვევაში სახეზე გვაქვს უკანონო ქმედება.

ზემოაღნიშნულიდან ნათელია, რომ საერთო სამართლის ქვეყნებში, აფექტირებული დანაშაული არც განზრახი დანაშაულია და არც გაუფრთხილებლობითი; ის რაღაც უცხო სუბიექტური ელემენტია, რომელშიც თან გვაქვს განზრახვა და თან არა. მკითხველს შევახსენებ, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, აფექტირებული მკვლელობა განზრახ დანაშაულთა კატეგორიას განეკუთვნება, რა დროსაც, ერთგვარ ფიქციასთან გვაქვს საქმე, ვინაიდან განზრახვა ქმედების სრული გაცნობიერების გარეშე მხოლოდ ფიქციის დახმარებით თუ იქნება შესაძლებელი.[12] როგორც ჩანს, ამას გულისხმობდა პროფესორი თამაზ შავგულიძე, რომელიც თავის ნაშრომებში საკითხს აყენებდა აფექტით ჩადენილ დანაშაულში ბრალის ე.წ. „მესამე ფორმის" შესაძლებლობის შესახებ.[13]

აფექტირებული დანაშაულის ობიექტური და სუბიექტური შემადგენლობა

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საერთო სამართლის ქვეყნებში აფექტირებული დანაშაული მიეკუთვნება უმართლობის პრივილეგირებულ ტიპს, ანუ არა "Murder"-ს, არამედ "Manslaughter"-ს. მისი ობიექტური შემადგენლობა გამოიხატება მსხვერპლის მხრივ პროვოკაციით და შემდგომ ამ მსხვერპლის მოკვდინებით, შესაბამისად, სახეზეა ორმაგი მიზეზობრიობა.

რაც შეეხება სუბიექტურ შემადგენლობას, სახეზე გვაქვს „Recklessness", „რისკის შესაძ-

6 Model Penal Code., §210.3 Manslaughter.

7 Howell v. State, 917 P.2d 1202, 1209 Alaska Ct. App. 1996.

8 ქართველი ავტორი კ. წიქარიშვილი, ასეთ შემთხვევას ევენტუალურ განზრახვას მიაკუთვნებს, რაც სადაოდ მიგვაჩნია. „ევენტუალური განზრახვა თანამედროვე დასავლეთ ევროპულ და ამერიკულ სისხლის სამართალში" , საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ჟურნალი მართლმსაჯულება N3, თბ.2008, გვ.34-40.

9 Black's Law Dictionary, Ninth Edition, 2009, St. Paul, MiNN West Publishing Co., P. 1049.

10 იხ. P. 1050.

11 იხ. P. 235.

12 ამ მხრივ აფექტირებული დანაშაული მოგვაგონებს მოჩვენებითი მოგერიების შემთხვევას, რომელიც გამორიცხავს ფაქტობრივ გაუფრთხილებლობას, მაგრამ გულისხმობს ე.წ. „სამართლებრივ გაუფრთხილებლობას"; გამორიცხავს განზრახვას, თუმცა არ გამორიცხავს ქმედების ობიექტური მხარის ცნობიერად (შეგნებულად) განხორციელებას კონკრეტული დანაშაულებრივი ქმედების ჩადენის სურვილის გარეშე.

13 შავგულიძე თ., 1973., აფექტი და სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა, გამომცემლობა „მეცნიერება", თბილისი; Шавгулидзе, Т. Г., 1973. аффект и уголовная ответственность, издательство "мецниереба", Тбилиси.

ლებლობის, საფრთხის თავაწყვეტილი უგულვებელყოფა“, ანუ „უგუნური ხელაქნეულობა“. ე.წ. განზრახვა აქ შეიძლება იყოს „გათქვეფილი“ და „ზოგადი“. ვინაიდან სიტყვა „Recklessness” (განუსჯელობა) სემანტიკური მხრივ ანუ აზრობრივად, ძალიან წააგავს „Carelessness”-ს[14] , რაც გაუფრთხილებლობის ერთ-ერთ სახეობას „თვითიმედოვნებას“ ენათესავება, რჩება შთაბეჭდილება, რომ ისინი სინონიმებია. ხაზგასმით უნდა გავემიჯნოთ ამ მცდარ აზრს, რომელმაც შეიძლება იურიდიული ტერმინოლოგიის მიუტევებელი აღრევა გამოიწვიოს. საქმე ისაა, რომ ყოფითი სიტყვები და გამოთქმები ამა თუ იმ დარგში განსხვავებული მნიშვნელობით გამოიყენება. ასეა აქაც, მართალია „Recklessness” და „Carelessness” ყოფითი გაგებით ორივე „განუსჯელობას“ ანუ გაცნობიერებული საშიშროების, რისკის, საფრთხის უგულვებელყოფას ნიშნავს, მაგრამ სამართლებრივი მნიშვნელობით ისინი როდი გამოხატავენ ფსიქიკური ვითარებისა თუ პროცესების იგივეობას. „Recklessness” – ის შემთხვევაში, მოქმედ სუბიექტს განცობიერებული აქვს საფრთხე ანუ მძიმე შედეგის დადგომის რეალური შესაძლებლობა, თუმცა არ დაგიდევს ამას და ხელაღებით განაგრძობს მართლსაწინააღმდეგო აქტივობას. სხვა სიტყვებით, ის საერთოდ არ აანალიზებს არსებულ საფრთხეს, რადგან მისი განწყობაა : „რაც იქნება, იქნება“, ოღონდ კი სიტუაციური მოთხოვნილება დაიკმაყოფილოს. თვითიმედოვნების დროს პირიქით, სუბიექტი არა თუ მსჯელობს და აანალიზებს, არამედ in abstracto წარმოიდგენს კიდევაც მისთვის და სხვისთვის მავნე შედეგის შესაძლებლობას, მაგრამ in concreto, გარკვეულ გარემოებებზე დაყრდნობით, დარწმუნებულია, რომ ამჯერად საფრთხე არ გადაიზრდება მავნე შედეგში.[15] ეს ყოველივე აფექტირებული დანაშაულის არც ევროპულ კონსტრუქციას შეესაბამება და არც ქართულს. ქართული გადმოსახედიდან ესაა „შეზღუდული განზრახვა“, ეს არის უკიდურესად შემჭიდროვებული და „დაპრესილი“, დროში ელვისებური სისწრაფით განვითარებული ინტენსიური პროცესი, რაც მიზეზობრივად გამოწვეულია მსხვერპლის ისეთი ქმედებით, რომლის მიმართ მისი ემოციური მდგრადობა არასაიმედოა და მოწყვლადი.[16]

დასკვნა

ვფიქრობთ, აფექტირებული დანაშაულის საერთო სამართლის სისტემის მოდელი არ არის საკმარისად კარგი, ვინაიდან ბევრ შეფასებით ნიშანსა და ფიქციას შეიცავს. არა თუ კანონი, არამედ “Model Penal Code”-იც კი არ ითვალისწინებს მისი „უმართლობის“ საკანონმდებლო აღწერილობას. ამიტომ მიგვაჩნია, რომ აფექტირებული დანაშაულის უმართლობის (შემადგენლობის) ევროპული კონსტრუქცია უფრო კარგად ჩამოყალიბებული და ნათელია.

2015 წელს კანადამ პროვოცირებული დანაშაულის რეგულაციის რეფორმირება მოახდინა. ამისდა მიხედვით, მსხვერპლის ქცევა მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება მაპრივილეგირებელ გარემოებად, თუ იგი მოიცავს მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას, რომლისთვისაც კანონი ითვალისწინებს 5 და მეტი წლით თავისუფლების აღკვეთას და, თუ ამ ქმედებამ ნორმალურ ადამიანში გამოიწვია თვითკონტროლის შეზღუდვა. ასევე, აუცილებელი მოთხოვნაა, რომ ორ მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას შორის მცირეოდენი დრო იყოს გასული.[17]

მსგავსი შეზღუდვა არ უნდა იყოს მიზანშეწონილი, თუმცა დახვეწას საჭიროებს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსიც. დღევანდელი კოდექსის მიხედვით, ძლიერი სულიერი აღელვებით ჩადენილი დანაშაულის დეფინიციში მის გამომწვევ მიზეზებად დასახელებულია მსხვერპლის მართლსაწინააღმდეგო ძალადობა, მძიმე შეურაცხყოფა ან სხვა მძიმე ამორალური ქმედება, აგრეთვე, მსხვერპლის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებული ფსიქიკური ტრავმა. არ შეიძლება ეს ყოველივე ერთმა ფორმულირებამ დაიტიოს. ამიტომ უნდა არსებობდეს ამ დანაშაულის ფრაგმენტული განაწილება ქვეპუნქტებად, სადაც მართლსაწინააღმდეგო ძალადობით გამოწვეული უკუქმედება ნაკლები სიმძიმის დანაშაული იქნება, ვიდრე მძიმე შეურაცხყოფით ან სხვა მძიმე ამორალური ქმედებით გამოწვეული. მაგალითად ევროპის საბჭოს 2002 წლის რეკომენდაციით, ცოლქმრული ღალატი

---

14 Ugrekhelidze M., 2012., Criminal Carelessness as an Inexcusable Mistake, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ჟურნალი „მაცნე“, N4.

15 მაყაშვილი ვ., ევენტუალური განზრახვის საკითხისათვის, „საბჭოთა სამართალი“, 1965, N4, გვ. 26.

16 უგრეხელიძე მ., 1967, გაუფრთხილებლობის მასშტაბი ინგლის-ამერიკის სისხლის სამართალში. ჟურნალი „საბჭოთა სამართალი”, N4; ამავე აზრის გამოსახატავად პროფესორ მინდია უგრეხელიძეს მეცნიერულ ბრუნვაში შემოაქვს „ვიქტიმომედეგობის“ ტერმინი. დაწვრილებით იხილეთ – Ugrekhelidze M., 2020. Structure, Content Analysis and Dimensiology of a Victimogenic Situation, Scientific Journal Law and the World., N 14, p. 7-13.

17 Canada Criminal Code., Article 232(2).

უნდა გამოირიცხოს ოჯახური ძალადობის გამამართლებელი მიზეზებიდან,[18] რაც, თავის მხრივ იმპლიციტურად გულისხმობს ცოლქმრული ღალატის გამორიცხვასაც ძლიერი სულიერი აღელვების გამომწვევი მაპრივილეგირებელი მიზეზებიდან. 2006 წელს ავსტრალიამაც გააუქმა პროვოცირებული დანაშაულის მაპრივილეგირებელი მდგომარეობა, რათა არ მომხდარიყო არაძალადობრივი სექსუალური განვითარების შერაცხვა როგორც ერთ-ერთი მაპროვოკაცირებელი ფაქტორისა. უელსიც იმავე გზას დაადგა. თუ შევადარებთ საქართველოს 2016-2017 წლის სასამართლო პრაქტიკას, სადაც სამივე ინსტანციის სასამართლომ არასრულწლოვნის ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებაში ბრალდებული პირი მიიჩნია ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში მყოფად და მას 1 წლითა და 6 თვით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა,[19] დავინახავთ, რომ ეს ნამდვილად არარელევანტურია, ვინაიდან ზემოხსენებულ საქმეში არ იკვეთებოდა სექსუალური ძალადობის ნიშნები და ნებაყოფლობითი სქესობრივი კავშირი არასრულწლოვნებს შორის არ წარმოადგენს არც სისხლის სამართლის დანაშაულს და არც მძიმე შეურაცხოფასა თუ მძიმე ამორალურ ქმედებას. სწორედ ამიტომ, უმჯობესია მოხდეს გამიჯვნა ცოლქმრული ღალატისა თუ სხვა მორალურად გასაკიცხი ქმედების ნიადაგზე და გაუპატიურების, ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისა და სხვა მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ნიადაგზე წარმოშობილი აფექტირებული დანაშაულებისა.

18 Council of Europe, Committee of Ministers, Plenary., “Committee on Ministers – on the protection of women against violence”, 2002.

19 საკასაციო საჩივარი №293აპ-17, თბილისი, 4 ოქტომბერი, 2017.

ბიბლიოგრაფია:

1. Richard C. Donelly, Joseph Golgstein, Richard D. Schwartz., 1963., Criminal Law, Free Press of Glencol, Une. p.739. (In English)
2. Jerome Hall – 1956., Yalee Law Journal, 761, 773-774, v.65. (In English)
3. The American Journal of Psychiatry, 1956., C XII, , P. 651, 65-656. (In English)
4. *Hanna v. Commonwealth*, 153 Va. 863, 149 S.E. 419 (1929). (In English)
5. Black’s Law Dictionary, Ninth Edition, , 2009., St. Paul, MiNN West Publishing Co., P. 1049. (In English)
6. Model Penal Code., (USA), 1985. Official Draft and Explanatory Notes, Philadelphia, PA. The American Law Institute. §210.3 Manslaughter. (In English)
7. Howell v. State, 917 P.2d 1202, 1209 Alaska Ct. App. 1996. (In English)
8. Tsikarishvili K., 2008., Eventual Intent in Modern Western European and American Criminal Law, Legal Journal of The Supreme Court of Georgia “ Justice”., N3, P.34-40. (In Georgian)
9. Shavgulidze T. G., 1973., Temporary Insanity and Criminal Responsibility, publishing Science, Tbilisi. (In Russian)
10. Ugrekhelidze M., 2012., Criminal Carelessness as an Inexcusable Mistake., Scientific Journal “Caucasus International University Herald”, N4. (In English)
11. Makashvili V., 1965., For the Issue of Eventual Intent, Journal „Soviet law,“, N4, P. 26. (In Georgian)
12. Ugrekhelidze M., 1967., The Standard of Carelessness in British-American Criminal Law., Journal „Soviet law,“, N4; (In Georgian)
13. Ugrekhelidze M.., 2020. Structure, Content Analysis and Dimensiology of a Victimogenic Situation., Scientific Journal Law and the World., N 14., p. 7 – 13. (In English)
14. Canada Criminal Code., Article 232(2). (In English)
15. Council of Europe, Committee of Ministers, Plenary., “Committee on Ministers – on the protection of women against violence”., 2002. (In English)
16. Cassation appeal №293AP-17, Tbilisi, 4 October, 2017. (In Georgian)